

TÜRKİYE'DE SOSYOLOJİ

ÜNİTE-7

1980-2000 Döneminde Türkiye'de Sosyoloji

1) Türk Sosyolojisinde 1980 Sonrası Dönüşümün Sosyo-Politik Temelleri

- Türkiye'de 1980 sonrası süreçte esen neo-liberal rüzgârla birlikte, öncülüğü devlet elitlerince üstlenilip merkezi biçimde yönlendirilen müdahaleci politikalar hızla itibar kaybetmeye başlamıştır.
- Özellikle IMF ve Dünya Bankası gibi Batılı kuruluşların biçimlendirdiği ve serbest piyasa ekonomisini idealize eden ekonomi politikaları Türkiye gibi endüstriyel gelişmesini tamamlamakta olan ülkelere adeta dayatılmıştır.
- Çağlar Keyder'in Wallerstein'in on iki sayfalık makalesini okuduktan sonra "*Ulusal Kalkınmacılığın iflası*" başlıklı kitabını yazması, Sosyo-ekonomik olaylara bakışta dönüşümün işaretlerinden biridir
- Türkiye gibi ülkeler için çözüm reçetesi olarak görülen/gösterilen ulusal kalkınma modelinin ve uygulamalarının yerini küresel pazarın bir parçası olma ve ona uyum sağlama ideali almıştır.
- Kökleri daha eski dönemlere gitmekle birlikte, 1980'lerde ülke gündemine damgasını vuran bir düşünsel eğilim; resmi devlet ideolojisinin bir versiyonu haline gelen Türk-İslam Sentezi'dir.
- Bu ideoloji kendi içinde tutarlı bir teorik sistem özelliği göstermemektedir.
- Siyasal konjonktüre bağlı olarak, daha doğrusu ülkede kontrollü bir siyasal konjektür yaratmak üzere tasarlanmış, eklektik unsurlar barındıran ve entelektüel derinlikten yoksun bir "toplumsal denetim Projesi"dir.
- Neo-liberal düşünceyle ve Amerikan dünya siyasetiyle olduğu kadar, sergilediği muhafazakâr milliyetçilik ve İslamcılık yorumuyla askerî rejimin beklentileriyle de örtüşen bir sistematigi vardır.
- En önemli özelliklerinden biri ise anti-komünizm eğilimidir.
- 24 Ocak Kararları'nı ve 12 Eylül darbesini, Türkiye'de 1980'lerde sistemli bir şekilde uygulanmaya başlanılan neo-liberal politikaların başlangıç noktası sayabiliriz.
- Türk-İslam sentezi, en önemli sonuçlarından biri, solun etkisinin azaltılmasına ve İslamcı akımın yükselişine yol açmış olmasıdır.

2) Sivilleşme Tartışmaları

- Devletin toplumsal yaşamın (aile, kültür-sanat, din, eğitim, sağlık başta olmak üzere) hemen her alanındaki başat rolünün kısıtlandığı ve sivil toplum inisiyatiflerine gittikçe daha çok yer açan bir sürece doğru evrilecektir.
- Yükselen yeni değerlerin "sivilleşme", "sivil toplum", "demokratikleşme", "toplumsal transformasyon (dönüşüm)" gibi kavramlarla ifade edilmesi değişimin yönünü göstermektedir.
- Askerî yönetimin sona ermesinin hemen ertesinde "sivil toplum" tartışmalarının gündeme gelişi, kısa vadede liberal politikaların hâkimiyet kazanacağına ilk işaretidir
- Batılılaşma hareketinin kendisi değil, araç ve yöntemleri sorunsal haline getirilmektedir.
- Batılılaşma eyleminin toplumun çıkar ve beklentilerine uyumlu bir tarzda gerçekleşmesinin yolu olarak ise "devletin küçültülmesi", "sivil toplumun güçlendirilmesi" gösterilmiştir.
- Ülkemizde özel çıkarlara bağlı bilinçli bir kamuoyunun Batılı anlamda oluşmamasının nedeni olarak, sivil toplum unsurlarının daima devlet tarafından baskı altında tutulması gösterilmiştir.

3) 1980'lerde Sosyal Teorinin Dönüşümü

- Sosyoloji literatüründe önceki dönemde yaygın olarak görülen konular ve yaklaşım tarzları 1980'lerin ortalarından itibaren aşınmaya ve terk edilmeye başlanmıştır.
- En başta da Marksist tez ve argümanlar sosyolojideki eski cazibesini ve gücünü yitirmiştir

- 1960 askerî darbesi nasıl Türkiye’de sosyolojinin ve sosyal bilimlerin gelişim seyrinde gözle görülür bir farklılaşmaya yol açmışsa, 1980 askerî darbesi de benzer bir farklılaşmaya, kopukluk ve kesintiye yol açmıştır.
- 1980 sonrasında Marksizm’in bir sosyal teori olarak referans değerini yitirmesi sonucunda, önceki döneme damgasını vuran ekonomi-politik temelli terminoloji ve bakış açısı neredeyse büsbütün terk edilmiştir.
- Sosyolojide sınıf/tabakalaşma ve toplumsal yapı analizleri yerine varoş, yoksulluk ve toplumsal değişme analizleri; kalkınma/gelişme, sosyal refah, eşitlik, gelir dağılımı vb. sorunlara önerilen çözümler yerine farklılık/kimlik, özgürleşim stratejileri ikame olmuştur.
- 1960’lı-1970’li yıllarda Osmanlı tarihine, Osmanlı iktisadi ve toplumsal yapısına gösterdikleri ilginin bir benzerine bugün tanık olunamamaktadır.
- Sosyoloji çalışmaları tarihten, tarihsellikten kopmuş, güncel olana, “bugün”e yönelmiştir.
- Güncelliğin aşırı değer kazanmasının bir başka görüntüsü, “ütopya”, “devrim”, “sosyalizm” gibi gelecek projeksiyonlarının sosyolojiden ihraç edilmiş olmasıdır.
- Bu gelişmede Berlin Duvarı’nın yıkılması sonrasında küresel kapitalizmin reel sosyalizm karşısında zaferini ilan etmesi de rol oynamıştır.
- “Tarihin Sonu”na gelindiği, katı ideolojilerin buharlaştığı ve geleceğe ilişkin beklentilerin değersizleştiği algısının güçlenmesi, yaşanmakta olan sürecin, kapitalizme özgü anı yaşama ve tüketme eğiliminin mutlaklaştırılmasına yol açmıştır.
- Sosyolojide teorik tartışmalar toplumsal dünyada meydana gelen değişimlerden bağımsız değildir

1980-2000 ARASI DÖNEMDE TÜRK SOSYOLOJİSİNDE BAŞLICA TEMA VE KAVRAMLAR

a) Değişen Bilgi/Bilim Anlayışı ve Pozitivizm Eleştirileri

- Bu yönde gelişen tartışmalar sosyolojideki yeni arayışların da ilk habercilerinden biridir.
- Bu çerçevede **pozitivizm**in doğa bilimlerinden devraldığı kesinlik, yasa ve objektiflik kriterlerine yönelik ciddi eleştiriler gündeme gelmeye başlamıştır.
- İnceleme nesnesi toplum olan bilim disiplinlerinde (özellikle sosyolojide)pozitivist yöntemin nesnellik anlayışının sorgulandığı bir tartışma furusu açılmıştır.
- Açık-seçiklik, kesinlik, nesnellik, nedensellik, determinizm, basitlik, doğruluk, gerçeklik, genel geçerlilik gibi ilkeler sosyal bilimlerin tahtından indirilmiştir.
- Pozitivizme yönelik tepkiler elbette haklı gerekçeler içermektedir ve sosyal bilimlerin doğa bilimlerinden bağımsızlaşması yolunda önemli olanaklar getirmektedir.
- Ancak bu kez, pozitivizmden kaçınmak adına, örtülü, çok-anlamalı, öznel ifade biçimleri, nedensellikten uzaklaşma eğilimi ve dilde muğlâklık egemen olmaktadır.
- Sosyolojik araştırma alanında bir başka gelişme, bilimsel üretimin giderek üniversitenin dışına taşmasıdır.
- 1980’lerin ortalarından itibaren özel yayınevleri, strateji kuruluşları, dernekler, büyükşehir belediyeleri kapsamında faaliyet gösteren ve bilim-kültür hizmeti veren kuruluşlar vb. devlet üniversitesinin yetişmiş unsurlarını da kendi faaliyetlerine ortak etmeye başlamışlardır.
- 1990’lı yılların başına gelindiğinde Türkiye’de çeviri kitaplarının yayını ve yabancı baskılı kitapların satışında bir patlamanın olduğu gözlemlenmiştir.
- Vakıf üniversitelerince veya birtakım derneklerce gösterişli ilanlarla, lüks otellerde düzenlenen yerli katılımcısı bol uluslararası sempozyumların sayısında bir artış göze çarpmaktadır.
- Öte yandan, sosyologlar özellikle büyük kentlerde, yerel yönetimlerle ve vakıf kuruluşlarıyla yakından ilişkili (yönlendirme ve sponsorluk ilişkisi) olarak “sosyal doku Analizleri”ne, “sosyal sorumluluk projeleri” ne, “kentsel dönüşüm ve soylulaştırma Projeleri”ne vb. koşullandırlar.
- Vakıf kuruluşları adına girilen etnik kimlik, kadın, cinsiyet, göç, yoksulluk vb. araştırmaları gözde çalışma alanlarıdır.

- DPT gibi devlet kuruluşları yönlendirirken, bugün sosyolog devletten kopmuştur; sosyolojik araştırmaları sivil, özel ve yerel çıkar grupları yönlendirmekte ve finanse etmektedir. Bu gelişmenin doğurabileceği olumsuz bir sonuç, sosyologun bağlandığı çıkarların genel toplum çıkarları olmaktan çıkmasıdır.
- Toplumda mevcut toplumsal parçalanma ve çatışma eksenleri belirginleşirken sosyolog da bir biçimde bu parçalanmaya hizmet etmeye koşulmaktadır.

b) Ulus-Devletin Sorgulanması

- Siyasal çevrelerde “dünyayla entegrasyon (bütünleşme)” ve “transformasyon” tabirlerinin popülerlik kazandığı 1980’ler Türkiye’inde ulus-devlet mirası da sorgulanmaya başlanmıştır.
- Toplumsal gelişmenin önünde engel olarak görülen başlıca unsurların modern ulus örgütlenmesi (üniter devlet ve onun yekpare toplum tasarımı), devletçi/planlamacı/himayeci siyasetler vb. olduğu düşüncesi siyasal jargonda olduğu gibi sosyoloji çalışmalarında da ifadesini bulmuştur.
- 1989’da Berlin Duvarı’nın yıkılmasından sonra Avrupa ülkelerinin bütünleşme yolundaki çabaları sonucu Avrupa Birliği’nin (AB) doğuşu, modern sosyolojide egemen olan toplum (yurttaş ve ulus temelli holistik toplum) tasavvurunun dönüşümünü beraberinde getirmiştir.
- 1990’ların başlarında küreselleşme çıkışı açıldığında bu tartışmaların akademik ortamdaki hegemonik nüfuzu da artmıştır.
- Dönüşüm en açık biçimde sosyolojik araştırmaların konularının ve yaklaşım tarzlarının değişmesinde görülmektedir.
- Türkiye’de 1960’lı ve 1970’li yıllar boyunca sosyolojide iktisadi kalkınma sorunları gündemin başlıca konuları arasında yer alırken, 1980’lerden itibaren ana eğilimin siyasal-kültürel sorunlara (özellikle de laiklik, İslami yaşayış, örtünme, demokratikleşme, devlet-toplum ve din-devlet ilişkileri konularına) kaydığı görülmektedir.
- Sosyolojik araştırmalarda endüstri toplumuna özgü “üretim” ve “emek” olgularının yerine post-endüstriyel topluma özgü “bilişim”, “tüketim” ve “boş zaman” olguları önem kazanmıştır.
- Yeni dönemde sosyologların odaklandığı başlıca sorunlar “demokrasi”, “özgürleşme”, “sivilleşme”, “çok kültürlülük”, “küreselleşme”, “yerelleşme” vb. olmuştur.

c) Kimlik/Aidiyet ve Din/Laiklik Eksenli Çalışmalar

- Uygarlıkların, toplumların ve dinsel toplulukların kimliği sorunsalı, sosyolojinin doğuşundan bu yana ilgi çeken, merak uyandıran bir literatürün ortaya çıkmasına izin vermiştir.
- En bilinen örnekleri, Durkheim’in ilkel dinleri, Weber’in Protestan inançları ve etiği konularını ele alan klasikleşmiş eserleridir.
- Anadolu volk İslami’nin ayrıksı özelliklerini vurgulayan Şerif Mardin’in, son dönem çalışmalarında daha sınırlı dinsel kimliklerin analizine yoğunlaşması bakış açısındaki bir farklılaşmanın göstergesidir.
- Benzer bir yöneliş, 1990’larda kültürel hak arayışları ve toplumsal hareketlilik bazında dinsel cemaatler ve etnik kimlikler üzerinden yürütülen tartışmalarda karşımıza çıkar.
- 1990’larda sosyoloji alanında önemli bir gelişme, siyasal yönelişli etnik-kimlik hareketleridir.
- 12 Eylül askerî darbesi sonrasında solun geri çekilişinin yol açtığı boşluk ortamında İslam gündelik tartışmalarda ve toplumsal pratiklerde gittikçe daha fazla göz doldurmaya başlamıştır.
- İslam, sivil toplum, demokratikleşme ve laiklik konulu araştırmalar revaçtadır.
- Bu gelişme sosyoloji alanında İslam/oryantalizm, din/modernleşme, kimlik/aidiyet eksenli tartışmaları beraberinde getirmiştir.
- İki sosyologumuzun, Şerif Mardin ve Nilüfer Göle’nin din ile modernleşme ilişkisini sorgulayan çalışmaları entelektüel çevrelerle sınırlı kalmayarak çeşitli toplum kesitleri üzerinde de kayda değer yankılar uyandırmıştır.
- Konuya ilgi Ziya Gökalp ve Fuat Köprülüye kadar geri götürülebilir.

- Sonraki dönemde Hilmi Ziya Ülken, Sabri F. Ülgener, Niyazi Berkes, Muzaffer Sencer, Cahit Tanyol gibi sosyologlarımız da çeşitli boyutlarıyla konuya ilgi göstermişlerdir.
- Kültürel çalışmalar kapsamında toplumsal cinsiyet (kadın, feminizm, travestiler vb.) odaklı çalışmalar, kimlik ve farklılık ekseninde milliyet, etnisite ve din araştırmaları sosyolojide oldukça rağbet gösterilen bir alan açmıştır.
- Bunun yanı sıra kent ve mekân, medya (iletişim, bilişim), bilgi/epistemoloji, popüler kültür (müzik, sinema, plastik sanatlar vb.), serbest zaman pratikleri (alışveriş, tüketim, eğlence), göç, azınlıklar, maduniyet, çocukluk, çocuk suçluluğu, gençlik, yaşlılık vb. konulu araştırmalar göz doldurmaktadır.
- Sosyoloji alanında önceki dönemden en önemli farklılaşma, tartışmaların küreselleşme/yerelleşme bağlamında ve modernizm/postmodernizm ikiliği sarmalında yürütülmesidir.
- Post modern teorinin kültürel farkçı, rölâivist ve çoğulcu yaklaşımı etnik-merkezci araştırmaları kışkırtmakta, bu araştırmalara yön vermektedir.
- Çok kültürlülük, “negatif/pozitif ayrımcılık” gibi kavramlar eşliğinde ulus-devletin tekçi/standartçı uygulamaları eleştirel bir zeminde inceleme konusu haline getirilmekte; cins ayrımcılığı, yurttaşlık kimliği, nefret suçları, çocuk suçluluğu, azınlıkların ve diğer alt-kültür gruplarının hakları ve mağduriyet sorunları vb. konularına giderek artan bir şekilde ilgi gösterilmektedir.
- Buna bağlı olarak değerler, inançlar, semboller, dil, sosyal normlar, popüler kültür üzerine araştırmalarda büyük bir artış gözlenmektedir

d) Küreselleşme Tartışmaları ve Küreselleşmenin Getirisi Olarak Melezlik

- Küreselleşme tartışmaları ile birlikte, dünyada ve Türkiye’de genel geçer bir eğilim olarak “kültürel melezlenme” perspektifleri gündeme gelmiştir.
- “Küçük bir köy” haline gelen dünyada fikirler, inançlar, değerler, insanlar, sermaye, mallar vb. herhangi bir kısıtlanma olmaksızın, “özgür bir diyalog ortamı içinde” dolaşacaktır.
- Dünya ve toplumsal mekan tekleşmiştir.
- Melezlik, Soğuk Savaş dönemi sonrasına ait büyük ideolojik bölünme ve kutuplaşmaların (kapitalizm/sosyalizm, sağ/sol vb.) sonunu haber veren bir kavramdır.
- 1970’lerin toplumcu, kurtuluşçu, kitlelere seslenen, eşitlikçi ve dayanışmacı yaklaşımları geride kalmıştır.
- Perspektifler giderek bireyci, tikelci, farkçı ve rekabetçi özellikler sergilemektedir.
- Aşırı bireyselleşme, tekilleşme ve hedonizm telkini şüphesiz kapitalizmin tüketim kültürüyle bağdaşır niteliktedir.
- Bu gelişmenin kültürel yaşamda da çok çeşitli, çok boyutlu görünüşleri olacaktır.
- En başta, kültürel ürünler çatışmacı, muhalif ve eleştirel boyutunu yitirmiş; uzlaşma, uyum ve eğlence unsurları ön plana çıkmıştır.
- 2000’lere gelindiğinde bu eğilimler yaygınlaşıp radikalleşecektir.
- Buna karşılık, küreselleşmenin başlangıçtaki onca olumlu vaadine rağmen, yeryüzündeki en geniş toplum kesitlerinin yaşadıkları sorunların giderek derinleştiği görülmektedir.
- Özellikle Batı-dışı toplumlar, birlik ve dayanışma imkânından, eşit ve alternatif gelişme olanaklarından yoksun bırakılma, dinamizmlerini yitirme, etnisite/aşiret/mezhep ölçeğinde bölünerek yalnızlaştırılma riskini paylaşmaktadırlar.
- Soğuk Savaşın sona ermesiyle ideolojik kutuplaşmaların da miadını doldurduğu görüşü belirginleşmeye başlamıştır.
- Daha önce kıyasıya çatışan farklı cephelerden aydınlar ortak zeminlerde buluşmaktadırlar.
- Müslüman ve Marksist, liberal ve milliyetçi-muhafazakâr aydınlar arasındaki ayrımlar silinmeye yüz tutmuştur; aynı zeminlerde bir araya gelmekte ve resmi otoritenin hegemonyasının kırılması noktasında uzlaşma sergilemektedirler.
- Bu zemin üzerinde “demokrasi”, “çoğulculuk” ve “sivil toplumun yüceltilmesi” gibi “yükselen değerler” melezleşmenin asli öğeleri haline gelmiştir.

- 1980'lerin ikinci yarısında, nispeten ılıman siyasal ortamda liberal değerler, mevcut siyasal-ideolojik yelpazenin hemen her alanında etkisini göstermiştir.
- 2000'li yıllar, küreselleşmenin vaatlerinin umulan doğrultuda gerçekleşmediğini, toplumsal ve toplumlar arası düzeyde farklı çıkarların ortaklaşp meleleşmediğini, aksine farklılaşma ve eşitsizliklerin görülmemiş biçimde serpilip güçlendiğini ortaya koymuştur.

e) Post modernizmin Giriş ve Batı-Dışı Modernlik Tartışması

- Postmodernizm, modernizme atfedilen akıl, ilerleme, temsil gibi idealize edilmiş ilkelere kuşkuyla yaklaşan, tepkiselliği yanında kinik bir muhafazakârlığı da içinde barındıran, belirsizliği, özneliği dilsel bir anarşiyile ifade eden, bütünselle karşı tekili, kısmi olanı öne çıkaran bir düşünme tarzıdır.
- Post modernizmin en büyük çelişkisi, geliştirdiği bütün olumlu argümanlara karşın insanlığa bütünlüklü ve umut dolu bir vaatte bulunmaktan kaçınması; tam tersine, toplum adına kurtuluşçu perspektifleri mahkum etmesidir.
- Post modern teorisyenlerin toplum ve tarih anlayışı da sorunludur.
- Toplumun, ulusun ölümünü gündeme getirmektedirler; tarihsel gelişmeyi ve ilerlemeyi yadsıyan bulanık geçmiş ve bugün algıları belirsiz bir gelecek öngörüsüyle bütünlüşmektedir.
- Başka deyişle onların gözünde tarih, her türlü belirlenimden yoksun, kaotik bir akıştan ibarettir.
- Post modernistlerin yaklaşımları, modern iktisadi akılcılığın, üretim ve tüketimin standartlaştırılmış kalıplarının, buna bağlı modern endüstri örgütlenmesinin, ulus-devletin, tek-merkezli iktidar mekanizmalarının, demokratik-parlamente düzenin ve bilinen bütün modern temsil mekanizmalarının, Aydınlanmacı aklın, soyut birey anlayışının, kısacası modern olan her türlü değer ve kurumun tahripkâr eleştirisine dayanmaktadır.
- Postmodernizm, Aydınlanmacı düşünce geleneğinin, tarihin, büyük kuramların, ideolojilerin, öznenin, toplumsalın sonunun geldiği iddiasıyla ilgi çekmeye çalışan, sansasyonellikten ve medyanın bütün imkânlarını kullanmaktan çekinmeyen ve kendi içinde bir bütünlük taşımayan yamalı bir akımdır.
- Marksizmin 1980-2000 tarihsel kesitinde görülen büyük geri çekilişinde neo-liberalizmle iç içe geçmiş postmodern yeni-muhafazakârlığın hâkim bir söylem olarak belirleşimin önemli bir rolü vardır.
- Türkiye'de özellikle yeni kuşak sosyologların postmodern teorinin çekiminden etkilenecek makro teorilerden, meta söylemlerden kaçındıkları, ağırlıklı olarak mezo ve mikro teorilere yöneldikleri söylenebilir.
- Araştırmacıların bu tercihlerinde, "büyük anlatıların (büyük çağlı teorilerin) çöktüğü" savına dayalı hâkim Batılı literatürün etkisi altında kalmalarının rol oynadığı düşünülebilir.
- 1990'larda tartışmaya sokulan güncel kavramlarından biri de "Batı-dışı modernlik" kavramıdır.
- Bu kavramla sosyolojideki modernleşme literatürünün bakış açısı tersine çevrilmiştir.
- Modernleşmenin tek tip olmadığı, çoğul görüntülerle yaşantılandığı öne sürülmektedir.
- Bu, modernleşmeyi daima Batı'nın tekelinde gören ve Batı'yı merkeze alan tek-tip, klasik modernleşme kuramlarına aykırı bir yaklaşımdır.
- Batı-dışı modernlik kavramı, bugüne dek Türk sosyologlarında karşılaştığımız hâkim modernleşme kavrayışının içini boşaltmaktadır.
- Modernleşmenin kıstaslarını belirsizleştiren bu yaklaşım son dönemde gündeme gelen yeni tartışmalarla bağlantılıdır.
- Batı'nın benzersizliğinin ilan edildiği, evrensellik iddiasından vazgeçildiği bir dönemde, modernliğin birçok yolu olabileceği tezi ile Batı-dışı toplumların kendine özgü bir modernleşme deneyimini yaşayabilecekleri yolundaki tezler örtüşmektedir.

- Başka deyişle, yakın bir geçmişe kadar modernliğin sadece Batı'ya özgü ve evrensel olarak tasarlanmış bir proje olduğu düşünülürken, bugün Batı dışında kalan birçok toplumun kendi koşul ve ihtiyaçlarına göre, Batılılaşmadan modernleşmenin özgül yollarını bulacakları görüşü öne çıkmaktadır. Modernleşme eylemi, Batı örneğinde, Batı'yı izleyerek (muasır medeniyet seviyesi) ulaşılabilecek bir deneyim olmaktan çıkmıştır.
- Bu görüşlerin, Batı'nın kendisini evrensel tek bir model olarak sunmaktan vazgeçtiği, daha doğrusu "evrenselciliğin Sonu"nun ilan edildiği, tekilliğin yerelliğin ve farklılığın kutsandığı son dönemde giderek yaygınlaşması anlamlıdır.

F) 1980-2000 DÖNEMİNDE TÜRK SOSYOLOJİSİNDE ÖNE ÇIKAN BAZI İSİMLER

- Cemil Meriç, Sabri F. Ülgener, İdris Küçükömer, Sencer Divitçioğlu gibi, en önemli eserlerini 1960'lı ve 1970'li yıllarda vermiş olan düşünürler, bağlandıkları dünya görüşleri oldukça farklılaşmış bir okur kitlesinin talepkâr ilgisi sonucu yeniden hatırlanmış ve önemsenerek okunmuşlardır.
- Meriç, Ülgener, Küçükömer ve Divitçioğlu, eserlerini kaleme aldıkları dönemde içinde buldukları koşullar, motivasyon ve hedefleri yeni okur kitlesinden oldukça farklı olmasına, üstelik -Küçükömer ve Divitçioğlu'nu saymazsak- kendi aralarında bir düşünce ortaklığı da olmamasına rağmen, 1980'lerde ortak bir entelektüel platformda buluşmuşlardır.
- Bu ortaklığın sağlanmasında, söz konusu yazarların savunmuş oldukları düşüncelerin orijinal içerik ve bağlamından kopartılarak yeniden, yeni dönemin ruhuyla okunup yorumlanması etkili olmuştur.
- 1980'ler ve 1990'larda kaleme aldıkları metinleriyle gerek akademide gerekse entelektüel kamuoyunda etkili olan sosyologlar arasında hiç kuşkusuz Şerif Mardin, Nilüfer Göle ve Ali Akay'ın isimleri başta gelmektedir
- Ankara Sosyoloji" denildiğinde, 1960'lı yıllar sonrası çalışmalarıyla göz dolduran bir isim, Emre Kongar akla gelmektedir.
- 1982 sonrasında YÖK üniversitesini protesto ederek akademisyenlikten ayrılan Kongar, çeşitli bürokratik görevlerde bulunmuş, ama sosyolojiden ve sosyolojik sorunsallar içeren eserler üretmekten kopmamıştır.
- Kongar, Mübeccel Kıray'ın daha önceki dönemde etkili olan ampirist, tümevarımcı ve işlevselci sosyoloji anlayışını benimsemekle birlikte, 1980'lerde bu anlayışın eski cazibesini yitirmeye başlamasına rağmen gündemde kalmayı başarmıştır.
- Eserleri çok baskı yapan, çok okunan ama az tartışılan sosyologlarımız arasındadır.
- Bunun nedenlerinden biri, Kongar'ın bilimsel jargondan kaçınan popülist bir üslubu benimsemiş olmasıdır
- Doğan Ergun, Sosyolojide tarihsel bakış açısını önemseyen, sosyoloji ile tarih arasındaki kopmaz ilişkinin ayırıcısında olan, tarihsel diyalektiği metodoloji anlayışının merkezine yerleştiren az sayı da sosyologdan biridir
- İlk basımlarının üzerinden yıllar geçmesine rağmen "Sosyoloji ve Tarih", "Yöntemi Bulmak", "Türk Bireyi Kuramına Giriş" kitapları bazı yönlerden hala güncel ve yararlıdır.
- Son dönemde çalışmalarıyla Türk sosyolojisinin gelişmesine katkıda bulunan sosyologlarımızdan biri de Nilgün Çelebi'dir.
- Eserlerinin bütünlüğü göz önünde bulundurulduğunda, akademik kariyeri itibarıyla ismi Ankara Üniversitesi DTCF ile özdeşleşmiş olsa bile Ankara ekolünün geçmişten bugüne sergilediği sosyoloji anlayışına aykırı bir çizgide yayın yaptığı ve İstanbul Üniversitesi Sosyoloji Kürsüsünün anlayışına yakınlık gösteren sosyologlarımız arasında yer aldığı net biçimde söylenebilir.
- DTCF Tarih kürsüsünde çalışmalarını sürdürmekle birlikte, özellikle 1980'li yıllardan itibaren Başkan Sezer'in temsil ettiği "İstanbul Sosyoloji" anlayışına özel bir ilgi ve yakınlık gösteren Kurtuluş Kayalı'nın adını da burada anmadan geçemeyiz.
- Çalışmalarında tarih-sosyoloji bütünleşmesini sağlayan ender sosyal bilimcilerimiz arasındadır.

- Sosyolojimize, modern Türk düşüncesinin ve kültürünün birikimine yaptığı katkı eşsiz değerdedir.

İYİ ÇALIŞMALAR.....!
Ahmet ERTÜRK

